

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Компаніївської Селищної об'єднаної територіальної громади Кіровоградської області на 2019 –2027роки

Стратегія розроблена в рамках програми
„Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)”
яка фінансується USAID

Звіт про стан громади

липень 2019 року

Цей документ став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Фонду Розвитку Місцевої Демократії і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

This document is made possible by the generous support of the American people through the United States Agency for International Development (USAID). The contents are the responsibility of Foundation in Support of Local Democracy and do not necessarily reflect the views of USAID or the United States Government.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Стратегія розроблена в рамках програми

"Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)"
стратегічною командою, що складається із лідерів і представників місцевої громади.

Роботу стратегічної команди координували експерти

Фонду Розвитку Місцевої Демократії (ФРМД)

- Пшемислав Фенрих і Оксана Колісник -

на підставі **Партисипативної Моделі Стратегічного Планування ФРМД.**

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Зміст

Ключові внески.....	4
Вступ – коротка характеристика громади	5
<i>Найважливіші дані щодо громади</i>	5
<i>Територія і землі</i>	11
Чинники, які визначають якість життя у громаді	12
Економічна ситуація у громаді	13
Бюджет громади	15
<i>Доходи громади</i>	15
<i>Видатки громади</i>	16
<i>Бюджетні перспективи на 2019-2020 роки</i>	16
Стан навколишнього середовища, екологія.....	17
Характеристика місцевої спільноти.....	18
Форми громадської активності.....	18
Місце жінок у місцевій спільноті	19
Комунікація громади з мешканцями	19
Процес об'єднання – генеза і перебіг	20
Громада – характеристика адміністрації та публічних послуг	22
<i>Освіта (школи і дошкільні навчальні заклади)</i>	22
<i>Служба охорони здоров'я і соціальний захист</i>	23
<i>Культура</i>	24
<i>Дороги і дорожня інфраструктура</i>	26
<i>Інфраструктура, яка використовується у домашніх господарствах (сміття, каналізація, газ, і т.п.)</i> ..	27
<i>Місцевий транспорт</i>	28
<i>Організація управління ОТГ</i>	28
<i>Рада громади</i>	29
<i>Адміністративні проблеми</i>	29
<i>Стосунки з районом</i>	30
Суспільна оцінка діяльності місцевої влади.....	30
ПРОБЛЕМИ І ПОТРЕБИ САМОВРЯДНОЇ ГРОМАДИ.....	31
<i>Економіка та інфраструктура</i>	31
<i>Довкілля</i>	33
<i>Суспільний розвиток</i>	33
Місцеві потенціали	34
<i>Економічний потенціал</i>	34
<i>Потенціал мешканців</i>	35
<i>Екологічний потенціал</i>	35

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Ключові внески.

Звіт підготовлений в період між груднем 2018 та липнем 2019 року, усі дані, наведені в ньому стосуються саме цього періоду. Треба взяти до уваги, що це час, коли відбувалися динамічні зміни, які ще не завершені. Коли експертна група починала роботу над звітом, власне, відбувалося приєднання до вже існуючої Компаніївської ОТГ Першотравенської сільської ради, а на час завершення роботи – йде процес приєднання Софіївської сільської ради. Є всі ознаки того, що процес формування громади триває і її територія та населення зазнають змін. В процесі постійних змін також перебуває і законодавство, яке визначає повноваження, завдання та фінансову основу діяльності громади, і важко передбачити, яким чином цей процес буде завершений. А отже дані цього звіту напевно невдовзі втратять актуальність, тому потребують систематичного моніторингу та оновлення. Насамперед, звернемо увагу на 4 висновки, які можна вважати ключовими:

1. Компаніївська ОТГ була утворена шляхом об'єднання досить великої громади з центром у селищі міського типу – районному центрі Компаніївці – та невеликих сільських рад Голубієвицької та Першотравенської. У 2017 році була створена ОТГ, яка складалася з Компаніївської селищної та Голубієвицької сільської рад, наступного 2018 року приєдналася Першотравенська сільська рада. Процес об'єднання не завершився, ОТГ сусідить з необ'єднаними громадами, а Перспективний план формування територій громад Кіровоградської області передбачає, що вони приєднаються до Компаніївської ОТГ, якщо не добровільно, то вже після очікуваного закінчення періоду добровільності. Про це варто пам'ятати під час підготовки стратегії розвитку – вона повинна бути гнучкою, орієнтованою на зміни та розширення. Триває процес прийняття завдань від району та побудови власних управлінських структур.
2. Громада має сільськогосподарський характер, вона розташована на родючих землях, серед господарств переважають малі та середні. Домінує рослинництво, доля тваринництва все зменшується, є рибні ставки. Існуюча колись незначна промислова та гірничодобувна активність (виробництво кормів, кар'єр) занепала. Підприємливість та винахідливість мешканців, які господарюють на невеликих земельних ділянках, дозволяють думати про можливості диверсифікації діяльності, також у несільськогосподарському напрямку (переробка, багатоаспектний туризм, відновлювана енергетика).

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

3. Екологія - велика місцева проблема. Ландшафт, рослинний, тваринний світ тут не унікальні, але, на думку мешканців, досить привабливі. Та, існують ризики: з підвищеними показниками радіоактивності та вмістом радону, вода в колодязях, що містить забруднюючі речовини (використовує її більша частина населення), засміченість території, у поєднанні з невирішеною проблемою збору та утилізації відходів, низька екологічна обізнаність мешканців – це виклики, з яким громада мусить впоратися.
4. Громада має чималий людський та соціальний потенціал. Незважаючи на усі наявні недоліки – на підприємливості, винахідливості та креативності молодих та навіть старших мешканців можна будувати розвиток, хоча їх треба активно підтримувати. Необхідно сприяти молодим підприємцями та активним школярам та студентам, ініціювати та підтримувати кооперацію та самоорганізацію підприємців та громадських активістів.

Вступ – коротка характеристика громади

Найважливіші дані щодо громади

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	ЗАУВАЖЕННЯ І КОМЕНТАРІ
1.	Дата створення ОТГ <i>(згідно з Законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: ст.8 .1.: «Об'єднана територіальна громада вважається утвореною за цим Законом з дня набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад, або з моменту набрання чинності рішенням про підтримку добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі та за умови відповідності таких рішень висновку, передбаченому частиною четвертою статті 7 цього Закону.»)</i>	10 березня 2017 (Інформація з документації ОТГ)	
2.	Дата проведення перших виборів в ОТГ	29 жовтня 2017 г. (після об'єднання Компаніївки та Голубієвичів) 23.12.2018 – додаткові вибори двох депутатів у приєднаній Першотравенці. (Інформація з документації ОТГ)	
3.	Можливості приєднання нових рад до ОТГ (перелічить ради, визначте стан прогресу цього процесу (наприклад, заплановано/офіційно повідомлено та очікується на схвалення, вже майже домовились, попередньо узгоджено	11.06.2019 прийняте рішення про приєднання Софіївської сільської ради (Рішення сесії селищної ради № 538) Проходять консультації стосовно приєднання з радами: Водянською та	

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	ЗАУВАЖЕННЯ І КОМЕНТАРІ
	можливості, можливе розширення як частина примусового об'єднання)	Виноградівською – поки що приєднутися не бажають, але у майбутньому практично не мають іншого виходу. (Інформація отримана у громаді)	
4.	Місцезнаходження (область, район)	Кіровоградська область, Компаніївський район	
5.	Відстань в км: від районного центру, від обласного центру, від Києва)	Компаніївка – районний центр, відстань від Кропивницького (обласний центр) - 31 км; відстань від Києва - 336 км.	
6.	Площа в км ²	200,321	
7.	Кількість колишніх рад, що включені до ОТГ, а також кількість всіх населених пунктів	3 (Компаніївська, Голубієвицька, Першотравенська)	
8.	Перелік населених пунктів, що входять до складу громади (просимо підкреслити населені пункти, де знаходились ради)	<u>Компаніївка</u> Живанівка Громадське Лужок <u>Голубієвичі</u> Антонівка <u>Першотравенка</u> Вишнівка Володимирівка Гордіївка	
9.	Населення ОТГ (найбільш актуальні офіційні дані – подати дату і джерело)	6102 Компаніївка - 4538 Живанівка - 538 Громадське - 27 Лужок - 70 Голубієвичі - 274 Антонівка - 97 Першотравенка - 406 Вишнівка - 41 Володимирівка - 87 Гордіївка - 24 Дані громади з документу „Заявка на участь громади у програмі DOBRE” (станом на 01.01. 2017 р.) із актуалізацією стосовно даних Першотравенки(отримані від старости 16 січня 2019 р.)	у проекті Стратегічного плану аналогічні дані вказані як стан на 01.01.2018

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	ЗАУВАЖЕННЯ І КОМЕНТАРІ
10.	Структура населення (в цілому по ОТГ): - за віком; - за статтю, - якщо є така інформація, дані про вразливі групи, наприклад, особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи, таке інше.	Жінки: 3190 Чоловіки: 2912 Вікові групи 0-18 - 1051 19-35 - 1339 35-50 - 1206 51 та старші - 1948 * Першотравенка 0-18 - 86 19-35 - 168 35-59 - 1174 59 та старші - 558 внутрішньо переміщені особи - 21 особи з інвалідністю – 349 Дані громади з документу „Заявка на участь громади у програмі DOBRE” (станом на 01.01. 2017 р.) із актуалізацією стосовно даних Першотравенки (отримані від старости 16 січня 2019 р.)	Дані стосовно віку без Першотравенки, там застосована інша шкала віку, нижче окремо Першотравенка
11.	Міграція – баланс (різниця між прибулими (імміграцією) і вибулими (еміграцією) – найбільш актуальні дані: подати дату і джерело	+0,4 Див. вище Дані за перше півріччя 2018	
12.	Подати приблизне співвідношення працюючих жінок/ чоловіків і/або співвідношення безробітних жінок/чоловіків (якщо є такі дані)		Не вдалося отримати дані
13.	Офіційний рівень безробіття в районі	260 осіб Кількість офіційно зареєстрованих безробітних на кінець листопада 2018 р. Джерело: „Державна служба статистики України Головне управління статистики у Кіровоградській області ПРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ за січень–листопад 2018 року	

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	ЗАУВАЖЕННЯ І КОМЕНТАРІ
14.	Офіційний рівень безробіття в ОТГ або за відсутності цієї інформації – приблизний рівень безробіття в ОТГ	80 осіб Дані громади з документу „Заявка на участь громади у програмі DOBRE”	
15.	Характеристика населених пунктів у складі ОТГ (промисловий / сільськогосподарський / інше-вказати що саме)	Сільськогосподарська	
16.	Кількість суб'єктів господарювання, що зареєстровані в громаді	1269 У тому числі: Кількість підприємств та організацій - 201, з них: сільськогосподарських - 76, промислових - 18, інших - 107; ФОП-ів: 182; Кількість фермерських господарств - 56 Кількість приватних селянських господарств - 830 Дані громади	
17.	Кількість і специфіка державних підприємств, що працюють на території громади, в тому числі, що зареєстровані в громаді	2 (1) ДП «Кіровоградський облавтодор» Філія «Компаніївський райавтодор»; ДП «Компаніївський лесгосп» - Зареєстроване у громаді	Одне підприємство зареєстроване у громаді, друге – ні.
18.	Кількість та специфіка надання послуг комунальних підприємств на території ОТГ	2 Збирання безпечних відходів та забір, очищення та постачання води	
19.	Кількість закладів культури (бібліотеки, будинки культури)	7 зокрема: 1 районний будинок культури та 2 районні бібліотеки (частково фінансуються ОТГ); 2 сільські клуби; 2 сільські бібліотеки Дані громади	
20.	Кількість закладів охорони здоров'я: - первинна ланка (ФАПи, амбулаторії) - вторинна ланка (стаціонари, лікарні, що знаходяться на утриманні ОТГ) - інші	1 сільська амбулаторія; 1 ФАП; Компаніївська поліклініка та Компаніївська районна лікарня	Вся сума медичної субсидії передається громадою до бюджету регіону, який управляє наданням медичних послуг.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	ЗАУВАЖЕННЯ І КОМЕНТАРІ
21.	Кількість та специфіка закладів соціальної допомоги (що знаходяться на утриманні ОТГ)	1 Територіальний центр соціального обслуговування – частково фінансується громадою, у 2019 році - 1439,8 тис.грн.	
22.	Кількість навчальних закладів (в тому числі НВК, школи, дитячі садки)	8 У тому числі: 3 ДНЗ та 5 шкіл. Дані громади	
23.	Інші установи, що виконують додаткові завдання в галузях освіти та культури (наприклад, музичні школи, школи мистецтв, позашкільні установи, організації дозвілля, тощо)	Компаніївська музична школа – фінансується громадою; Компаніївський районний краєзнавчий музей – фінансується районом	
24.	Бюджет ОТГ (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	54,324033(2018 рік) –119,24% 56,181 (2019 рік) Дані стосовно бюджету на сторінці громади: http://www.kompanievskaselrada.gov.ua/index.php/	Дані за 2018 рік не включають Першотравенки, яка приєдналася восени 2018 року. Дані 2019 року наведені за результатами виконання бюджету за 1 півріччя.
25.	Бюджет ОТГ в розрахунку на одного мешканця (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	9788,7 (2018 рік) – 119,24% у розрахунку на 5544 мешканців (без приєднаної Першотравенки); 9344,81 грн. (2019 рік) - у розрахунку на 6012 мешканців (з приєднаною Першотравенкою) (дані громади)	Див. коментар вище
26.	Власні надходження місцевого бюджету (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	32,026047 млн.грн. (2018 рік) – 97,83% 34,63719 млн.грн. (2019 рік)	2019 рік вже з Першотравенкою.
27.	Власні надходження місцевого бюджету на одного мешканця (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	5776,7 грн. (2018 рік). – 97,83 5761,34 грн. (2019 рік) розрахунку на 6012 мешканців (з приєднаною Першотравенкою)	2018 - у розрахунку на 5544 мешканців (без приєднаної Першотравенки); 2019 - у розрахунку на 6012 мешканців (з приєднаною Першотравенкою) – дані за результатами виконання бюджету за 1 півріччя

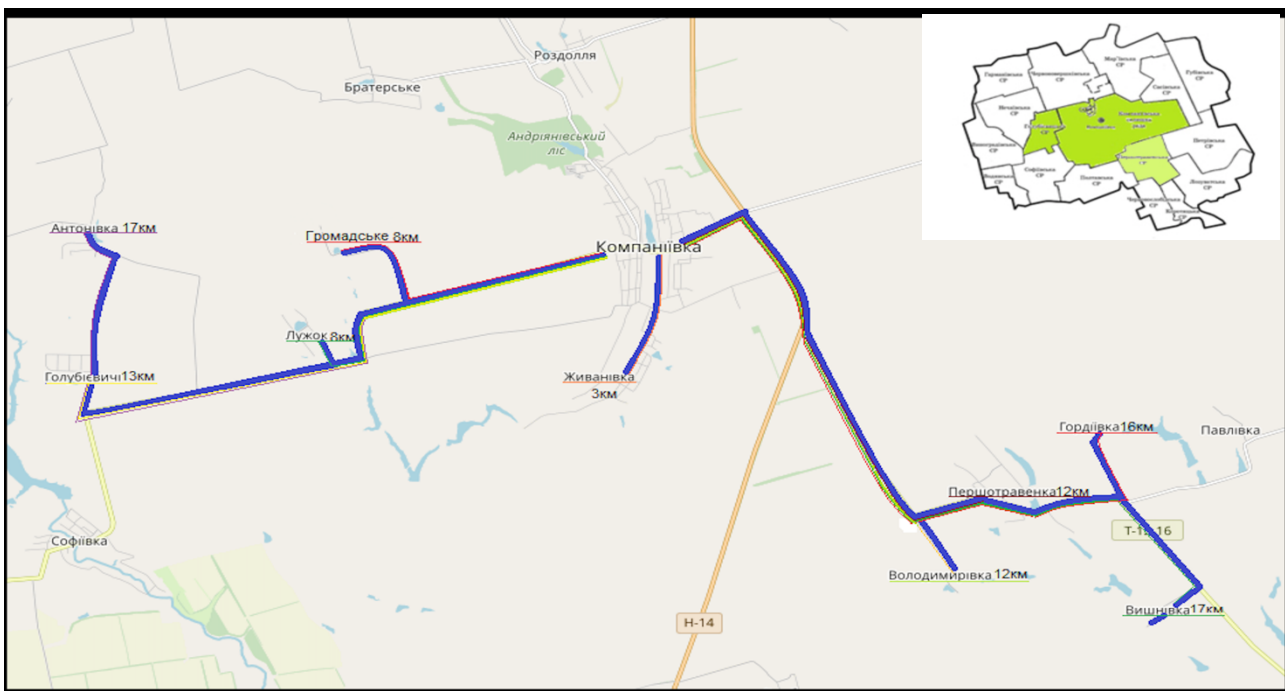
Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	ЗАУВАЖЕННЯ І КОМЕНТАРІ
28.	Державні субвенції та дотації – перерахувати всі види (надходження в 2018р., план на 2019р.)	16,981599 млн.грн. (2018 рік) 22,536857 млн.грн. (2019 рік)	2018 - субвенції: освітня, медична, розвиток інфраструктури та ін. (всього 9 видів субвенцій та дотацій) ; 2019 - субвенції: освітня, медична, на розвиток інфраструктури та ін..
29.	Видатки бюджету ОТГ (план та виконання в 2018р., план на 2019р.)	53, 859071 млн.грн. (2018 рік) – 105,9% 57,417098 млн.грн. (2019 рік)	Дані 2019 року за результатами виконання бюджету за 1 півріччя
30.	Видатки бюджету ОТГ у галузі освіти, % до загальних видатків в 2018р., план на 2019 рік)	25,741258 (2018 рік) – 52,7% 34,841719 (2019 рік) –60,68%	Дані 2018 року без Першотравенки; Дані 2019 року за результатами виконання бюджету за 1 півріччя, враховані видатки на середню та дошкільну освіту.
31.	Видатки місцевого бюджету громади на адміністрацію органу місцевого самоврядування, % до загальних видатків (в 2018р., план на 2019 рік)	5,350751 (2018 рік) – 9,9% 7,62408 (2019 рік) – 13,28%	Дані 2018 року – без Першотравенки. Дані 2019 року за результатами виконання бюджету за 1 півріччя
32.	Отримане фінансування з державного фонду регіонального розвитку в 2018р. (кількість проектів та сума фінансування)	Не було	
33.	Існуючі в громаді документи (стратегії, програми місцевого економічного розвитку, секторальні програми)	Програма економічного і соціального розвитку Компаніївської селищної ради об'єднаної територіальної громади на 2019 рік Програма соціального захисту населення Компаніївської селищної ОТГ на 2019 - 2023 рік Програма розвитку дорожнього руху та його безпеки на 2019-2025 роки Оприлюднені на сторінці громади: http://www.kompanievska-selrada.gov.ua/index.php/	У рамках програми “PULS” у 2018 році розроблена проект Стратегії розвитку громади. Проект не ухвалений, стане змістовною основою для стратегії, яка розроблятиметься у рамках програми DOBRE.
34.	Реалізовані проекти, які фінансувались іноземними донорами в 2018р. (назва донора і проекту)	Програма «Puls» у співпраці з Асоціацією міст України; Програма DOBRE; Програма U-LEAD with Europe	

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	ЗАУВАЖЕННЯ І КОМЕНТАРІ
35.	Реалізація актуальних (станом на кінець січня 2019 року) проектів, які фінансуються іноземними донорами (назва донора і проекту)	Програма DOBRE; Програма U-LEAD with Europe	
36.	Адреса веб-сайту громади	http://www.kompanievska-selrada.gov.ua	

Територія і землі.

Компаніївська ОТГ у Компаніївському районі.

Компаніївська ОТГ була створена у 2017 році завдяки об'єднанню досить великої Компаніївської селищної ради (до всього, селище Компаніївка є районним центром і місцем розташування органів районної влади) та маленької Голубієвицької сільської ради, та приєднанню згодом, у 2018 році, громади Першотравенської сільської ради. В результаті сформована громада, у якій мешкають 6102 жителі, яка складається з одного великого селища та дев'яти менших або зовсім маленьких сіл. Це - Компаніївка, Живанівка, Громадське, Лужок, Голубієвичі, Антонівка, Першотравенка, Вишнівка, Володимирівка, Гордіївка. Голубієвичі та Першотравенка є зараз старостинськими округами у межах колишніх громад.

Розташована у Кіровоградській області, 33 км від обласного центру, міста Кропивницький. Через громаду проходить автомобільний шлях національного значення Н14, який поєднує Кропивницький з Миколаєвом.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Громада типово сільськогосподарська. Площа громади - 20030 га, з яких 15215 га - рілля. Проте, на відміну від багатьох інших громад, тут немає одного землевласника, площа земель якого значно домінувала б над розмірами інших господарств. Господарства налічують від декількох сотень га (таких кільканадцять) до декількох гектарів (їх кілька сотень). Помітна тенденція (також присутня в інших українських громадах), що власники земельних ділянок (паїв), які вони отримали під час розпаювання колгоспів і здавали у оренду іншим, тепер хочуть повернутися до самостійного господарювання. Заслуговує на увагу кількість людей, які займаються овочівництвом.

Дані громади, у дужках наведене кількість господарств даного типу

Чинники, які визначають якість життя у громаді.

	Позитивні чинники	Негативні чинники
Інфраструктура та просторове планування	Здійснені за останні роки заходи у сфері інфраструктури (реконструкція частини водогонів, вуличне освітлення, камери спостереження тощо) свідчать про зростаюче усвідомлення потреби галузі сучасного облаштування безпечного та зручного простору.	Жахливий стан доріг та застарілої інфраструктури, що впливає на чистоту навколишнього середовища та якість життя (водопостачання, каналізація, сегрегація та утилізація відходів)

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Економіка	Добре розвинене, різноманітне і сучасне сільське господарство у великих і середніх господарствах, добре розвинене мале підприємництво у торгівлі, відкритість для світу дозволяє розвивати сучасну економічну активність багатьох галузях.	Недостатня підтримка фермерів, а також молодих людей, які бажають розпочати свій бізнес. Відсутність інфраструктури для сприяння розвитку малих і середніх підприємств.
Довкілля та туризм	Гарне місце розташування поруч з трасою та великим містом. Родючі землі, мінерали, красивий ландшафт і відносно чисте природне середовище. Близькість міста в поєднанні з природними умовами - це шанс для розвитку малого короткострокового туризму.	Зміна клімату негативно впливає на якість води у колодязях. Зростання забруднення навколишнього середовища внаслідок поганої інфраструктури та поганих звичок місцевої громади. Немає ідей щодо використання природного потенціалу для підготовки туристичної пропозиції.
Суспільство, людський капітал	Обдарована та активна молодь, реально працюючі громадські організації, значний відсоток людей, що займаються приватною економічною активністю. Влада розуміє важливість громадської ініціативи та підтримує її (наприклад, через бюджет участі).	Демографічна криза, відтік найбільш енергійних і творчих людей у великі міста і за кордон, низький рівень громадянської свідомості і готовність взяти на себе спів відповідальність за загальне благо.
Орган самоврядування	Сильна молода команда, готовність до співпраці старостів з приєднаних громад, ефективне започаткування співпраці з міжнародними програмами підтримки самоврядування (зокрема DOBRE).	Нестабільна ситуація в державі та надмірно затягнута реформа самоврядування, несприятливе ставлення районної влади до об'єднання громад - все це заважає зосередитися на виконанні внутрішніх завдань самоврядування.

Економічна ситуація у громаді

Громада однозначно сільськогосподарська. З 20 тис. га площі громади - 76% землі сільськогосподарського призначення. Специфіка Компаніївки полягає в тому, що у громаді немає одного користувача, який господарював би на великій частині площі. Найбільший користувач (Сільськогосподарський виробничий кооператив «Колос») має в цілому майже п'ять тисяч га, але у самій Компаніївській громаді обробляє лише кілька сотень гектарів. Більшу частину землі займають середні або невеликі господарі - дані, отримані у громаді свідчать, що загалом землю обробляє більше ніж 1000 суб'єктів. З них 824 особи мають господарства на кілька гектарів. Найбільшими підприємцями (крім вже згаданого кооперативу «Колос» - найбільшого платника податків у громаді є: ТОВ Агрофірма Яновського, ПП

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

«Добробут А», Селянське фермерське господарство «Кондратенко», Селянське фермерське господарство «Могилей».

Домінує рослинництво, в меншій мірі - тваринництво. Деяку роль відіграє овочівництво - дані з громади свідчать про те, що ним займається 385 осіб на загальній площі 147 га. Це, як правило, присадибні ділянки у кілька соток, які не мають великого економічного значення, але є шансом задовольнити потреби власної сім'ї та отримати невеликі доходи. Є ферма, яка вирощує перепелів. Переробка обмежується млином, продукцією м'ясних виробів (у тому числі копчених перепелів), виробництвом пелетів. Колишній кар'єр в Живанівці (гранітні родовища) зараз закритий.

Несільськогосподарське місцеве підприємництво - це, передусім, торгівля, рідше - послуги, транспорт. Співрозмовники у Компаніївці, підкреслювали, з одного боку, велику підприємливість мешканців, які готові взяти на себе ризик власного бізнесу, а з іншого - нестабільність правової ситуації, що ускладнює започаткування та ведення власної фірми. Однозначно існує потреба у локальній допомозі молодим людям, які хочуть розпочати власну справу. Безперечно, громада має природній, і особливо людський потенціал для організації різноманітних прибуткових видів економічної діяльності. Однак вони потребують підтримки.

Влада Компаніївської ОТГ не може точно визначити економічну ситуацію громади як одиниці місцевого самоврядування. У 2019 році вони вперше запланували доходи та витрати на усю територію ОТГ, що складається з трьох існуючих раніше громад. Як вони заявляють, на даний момент важко передбачити, які будуть реальні витрати на фінансування завдань, які вони зараз переймають. Перші спостереження дещо пригнічують: здається, грошей вистачає лише на фінансування поточної діяльності, бракуватиме коштів для розвитку, на ремонти доріг, на реконструкцію будинків комунальної власності. Об'єднані Голубієвицька та Першотравенська громади – це невеликі і досить бідні спільноти, дохід від цих територій не будуть великими, навпаки, доведеться туди вкладати кошти для подолання занедбаності. Наприклад, школа в Першотравенській школі небагато учнів, отже субвенція буде невеликою, а потреби її інвестиційно запущених будинків – величезні. Голубієвичі, на додаток, це спільнота людей переміщених осіб з району, забрудненого аварією на Чорнобильській атомній електростанції, жителі мають право на багато пільг, витрати на які певною мірою доведеться нести громаді. На думку представників влади, проблематичним є збільшення власних надходжень до бюджету, що гірше, він лише незначною мірою залежить від активності місцевого самоврядування. Земля є найбільшим місцевим ресурсом, але доходи бюджету від

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

її використання невеликі, а їх зростання залежатиме, на думку влади громади, від рішень центрального, а не місцевого рівня.

Бюджет громади

Бюджетна ситуація у громаді специфічна, важко порівнювати дані з 2018 та 2019 року. У 2018 році Компаніяївка вже була ОТГ оскільки об'єдналася з Голубієвичами, формувала бюджет на відповідній податковій базі та отримала субвенції, пов'язані з новим статусом. У грудні 2018 р. до ОТГ приєдналася наступна громада – Першотравенка, тому бюджет на 2019 рік був запланований вже з урахуванням нової ситуації. Таким чином, фінансові плани обох років не співставні. Нижченаведена таблиця ілюструє стан бюджету громади на завершення першого півріччя 2019 року. Звертає на себе увагу різниця між плановими показниками доходів та видатків 2019 року. Ця різниця в обсязі 1221,467 тис. грн. покривається за рахунок вільних залишків бюджету 2018 року.

Доходи громади

Дохідна частина бюджету ОТГ у 2019 р., млн. грн.

Власні доходи	34637,19
Трансферти з державного бюджету	21089,857
Всього доходів	56189,631
Частка власних доходів	64,7%
Субвенція на розвиток інфраструктури	1447,0

Джерело: дані громади

Структура власних доходів ОТГ у 2019 р.

	тис.грн.	Частка у структурі власних доходів
Акцизний податок	2410,1	6,96
Податок на доходи фізичних осіб	18855,4	54,44
Єдиний податок	5471	15,80
Орендна плата за земельні ділянки з юридичних осіб	4090	11,81
Оренда плата за земельні ділянки з фізичних осіб	655	1,89
Земельний податок з юридичних осіб	115	0,33
Земельний податок з фізичних осіб	835	2,40
Інше	2205,69	6,37
Разом	34637,19	100

Джерело: дані громади

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Видатки громади

	млн. грн.	Частка у структурі видатків
Школи	29,160419 ¹	50,79
Медичні заклади	3,9471 ²	6,87
Утримання ради і виконавчих органів ОТГ	7,62408	13,28
Дошкільні навчальні заклади	5,681300	9,89
Установи культури	0,77738	1,35
Спортивна робота	0,051	0,08
Дорожні роботи	2,212	3,85
Інфраструктура	0,79866	1,38
Соціальне забезпечення	0,468513	0,82
Реверсна дотація	0,4044	0,70
Житлово-комунальне забезпечення	2,2622	3,94
Заходи із землеустрою	0,1273	0,22
Міжбюджетні відносини (кошти на утримання районних об'єктів спільного користування)	3,817226	6,65
Природоохоронні заходи	0,0855	0,15
Інше	0	0
Разом	57,417098 ³	x

Джерело: дані громади

¹ Загальна сума субвенцій ззовні, які отримує громада для надання послуг, пов'язаних із загальною середньою освітою складає 13 млн. 939,2 + тис.грн., серед видатків на освіту є також і витрати на музичну школу, які не включені в наведену суму – 1 млн. 193 тис.грн.

² Вся сума медичної субвенції передається громаді, в свою чергу, віддається як субвенція іншим місцевим бюджетам на здійснення видатків, пов'язаних із охороною здоров'я (вторинний рівень)

Бюджетні перспективи на 2019-2020 роки

Зважаючи на прогноз основних макропоказників економічного і соціального розвитку України, визначених Постановою КМУ № 546 від 08.11.2018 року «Про схвалення прогнозу економічного і соціального розвитку» можна припускати зростання бюджету громади на 5 відсотків і 5,4 відсотків до розміру попереднього року у 2020 та 2021 роках відповідно. Частково таке зростання забезпечуватиметься зростанням розмірів заробітних плат та прожиткового мінімуму, частково – зусиллями громади для розвитку підприємництва, зокрема, зростання числа підприємств в різних сферах, впорядкуванні оплат за користування земельними ресурсами, роботою із залучення інвестицій для відновлення наявних в громаді виробництв і створення нових. Видатки громади зростатимуть в таких же обсягах і спрямовуватимуться на заходи з покращення комунальної та дорожньої інфраструктури в

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

громаді. Фактором, який суттєво вплине на фінансову ситуацію в громаді буде очікуване приєднання до неї інших громад.

Стан навколишнього середовища, екологія

Компаніївська громада розташована в центрі Кіровоградської області, біля траси Н14, що з'єднує міста Кропивницький (обласний центр) та Миколаїв. Розташовані південніше. Дорога нещодавно була відремонтована, тому 30 км до обласного центру можна проїхати по гарному, гладкому асфальті. Основним природним багатством громади є родючі землі, здебільшого чорнозем. Є також корисні копалини – граніт та глина.

На теренах громади переважають поля. Місцевість, яка має злегка хвилястий рельєф вкрита сіткою полів, трохи пасовищами, забудованими територіями з досить доглянутими садами та огородами, польовими дорогами – виглядає досить привабливо. Для дикорослих рослин і біологічного різноманіття місця тут небагато, але мешканці хвалять прекрасні луки з цілющими травами. Невелика різноманітність сільськогосподарських культур і різке скорочення тваринництва призводять поступово до виснаження ґрунтів. Через громаду протікає річка Сугоклея, яка у центрі Компаніївки переливається у досить великий ставок. Мешканці скаржаться на забрудненість водойми, за винятком зимового періоду, відчутний її неприємний запах.

Забруднення навколишнього середовища, на жаль, значне - це результат, з одного боку, надмірного використання хімічних речовин у сільському господарстві, з іншого боку, застарілості або відсутності інфраструктури та врешті, низької екологічної свідомості мешканців. Як наслідок, зростає концентрація небезпечних речовин у ґрунті, стічні води контролюються мінімально, а більшість мешканців використовують негерметичні вигрібні ями без будь-якого санітарного нагляду. Наслідки зрозумілі – жахливий стан води у колодязях, надлишок нітратів у воді. Вивезення сміття з домогосподарств проводиться з використанням тракторів з причепами, але готовність укладати угоди на вивезення відходів висловлюється незначною меншістю населення. Як нам повідомили - 75% жителів «зі сміттям роблять що хочуть». Стихійні сміттєзвалища не рідкість.

Значною екологічною проблемою на території громади (як, зрештою, і на всій території Кіровоградської області) є загроза радіоактивного опромінення (радон-222) у зв'язку з наявністю в надрах цієї території покладів радіоактивних копалин.

Екологія - це складне завдання, яке нинішня влада усвідомлює. У планах на найближчі роки заплановані конкретні заходи задля поліпшення стану навколишнього середовища.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Характеристика місцевої спільноти

Компаніївська ОТГ має 6102 жителів (більшість жінок - 3190, чоловіків - 2912) і складається з одного досить великого населеного пункту (селище міського типу, яке є одночасно районним центром) і дев'яти менших або зовсім малих. Громада старіє, протягом багатьох років

кількість смертей значно перевищує кількість народжень. Люди похилого, пенсійного віку становлять близько 40% населення, тоді як неповнолітні - лише 19%. Кількість населення не зменшується мабуть лише через те, що селище Компаніївка як районний центр притягує мешканців навколишніх сіл. У громаді мешкають також внутрішньо переміщені особи, великий відсоток становлять ветерани різних воєн, у тому числі бойових дій в зоні АТО. Мешканці громади в основному малозабезпечені – влада оцінює рівень бідності на 32,6%.

Цікавою є історія села Голубієвичі - це село, яке зведене вже у вільній Україні, на теренах до цього незабудованих. Мешканці походять з територій, Житомирської області, забруднених внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Там вони жили у селі Голубієвичі. За радянських часів рівень опромінення ігнорувався, але виявилось, що їх кохане село дуже забруднене. Вони переселялися сюди поступово і за допомогою держави будували нові будинки на незабудованій раніше території. Через деякий час їм також дозволили назвати село Голубієвичами - так, як звалося село, яке їм довелося покинути. Спільнота села міцно згуртована, жителі підкреслюють взаємні зв'язки і те, що вони самі створили собі нове місце на землі.

Форми громадської активності

Під час зустрічей, з одного боку, мешканці говорять про підприємливість своїх співгромадян, з іншого – про громадську пасивність та відсутність конструктивності у вирішенні спільних проблем. Згуртована та співпрацює між собою спільнота села Голубієвичів, яка складається із осіб переміщених з-під Чорнобиля – розповідають про це усі мешканці села, з якими вдалося зустрітися. Зі зворушенням згадували, наприклад, про ефективне збирання грошей на лікування одного з сусідів. На початку 2019 року тут постала

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

неформальна група активу «Первоцвіт», яка реалізує грантовий проєкт «Бібліотека згуртовує громаду».

Громадських організацій дуже мало, але існують дві, які відрізняються значною активністю. Це, насамперед, місцеве відділення районної організації, що об'єднує батьків дітей хворих та інвалідів «Серце матері», яка у Компаніївці має 22 членів. Організація надає матеріальну допомогу та підтримку у догляді, організовує відпочинок та святкові заходи, дбає про просвіту батьків, які опинилися у складних життєвих ситуаціях та терапевтичні заняття для дітей. Активна також організація «Успішна взаємодія», що діє у Компаніївці з 2008 року. Організація самостійно отримує гранти (перший здобула у польському Фонді ім. Стефана Баторія), піклується про безпеку дорожнього руху (пішохідні переходи), намагається добитися зведення у Компаніївці громадського туалету. Класична громадська діяльність: правове виховання суспільства, створення центру громадянської освіти в сільських бібліотеках, навчання написанню проєктів. Члени організації докладають також зусиль для поліпшення екологічної ситуації у громаді – зокрема йдеться про заходи для забезпечення чистоти води у колодязях. Налічує 12 постійних членів та певну кількість волонтерів. Зареєстрована ще одна організація – «Вулик ідеї». Заслуговує на увагу активність шкільного парламенту.

Для підвищення громадянської активності та залучення мешканців до процесу прийняття рішення у громаді, рада вирішила запровадити громадський бюджет (бюджет участі). Рішенням від 8 листопада 2018 р. прийнято відповідний регламент та виділено 1% власних доходів на його виконання. Рішення набуває чинності у 2019 році.

Місце жінок у місцевій спільноті.

У громаді не спостерігається якоїсь особливої уваги до проблем жінок чи особливого піклування про специфічний підхід до жінок, не було також помічено жодної форми аналізу їхніх особливих потреб. Разом із тим, не зафіксовано будь-яких проявів дискримінації за статевою ознакою. У раді жінки мають незначну перевагу (13 жінок та 11 чоловіків), але виконавча влада в громаді та старостиних округах належить чоловікам. Однією з активних громадських організацій («Успішна взаємодія») керують жінки.

Комунікація громади з мешканцями

Існує часто оновлюваний сайт громади, що містить основну інформацію та документи, зокрема бюджет. Що важливо - сайт інтерактивний, дозволяє розміщення дописів мешканців. На час аналізу їх було 31, найчастіше пов'язаних з конкретними пропозиціями, щодо того, які

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

справи треба вирішити у громаді. На сайті є також місцевий бюлетень «Кропивницький Вісник», який також друкується та безкоштовно розповсюджується серед мешканців.

Одна з проблем полягає в тому, що більшість жителів, ймовірно, не користуються Інтернетом і не заходять на сайт ради. Більшість з них - люди похилого віку, які звикли до паперових газет. «Кропивницький вісник» - досить нерегулярний інформаційний бюлетень, він не задовольнить усіх інформаційних потреб. У районі видається газета, але вона не дуже охоче пише про події у ОТГ. Отже, залишаються традиційні форми: інформаційні дошки (важко сказати наскільки ефективні), сільські збори (не дуже часті) і, мабуть, найбільш ефективна форма, хоча і така, якій загрожує вплив чуток та пересудів: спілкування із сусідами.

Процес об'єднання – генеза і перебіг

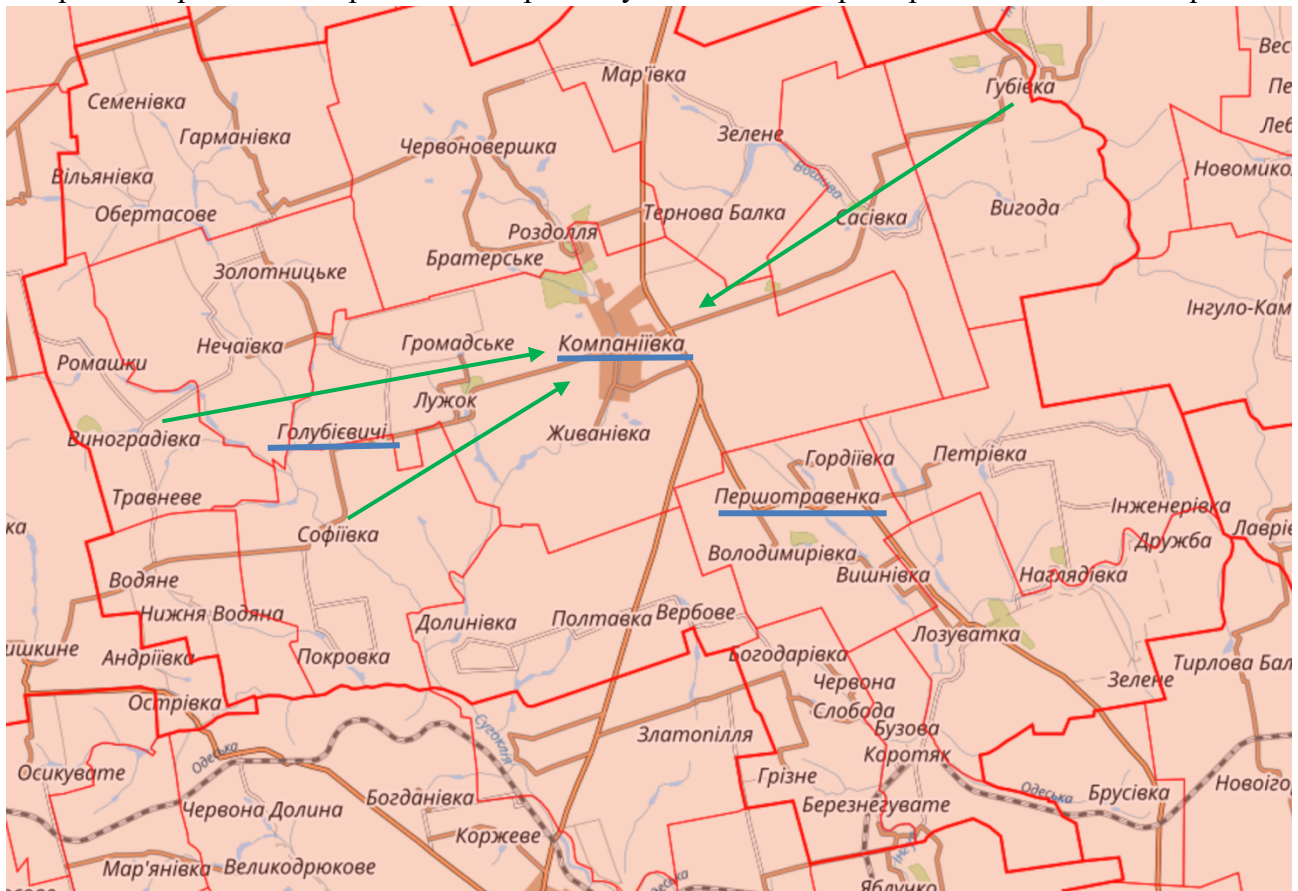
Процес об'єднання громади розпочався у 2015 році. За прикладом Бобринецької громади селища рада Компаніївки ухвалила рішення про початок процесу добровільного об'єднання з усіма громадами Компаніївського району. Перспективний план, формування територій громад Кіровоградської області (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України), передбачав об'єднання всіх існуючих у районі громад у одну ОТГ. Жодна з них не погодилася, навіть не надали відповідей. Тим часом, громади у сусідніх районах, які провели об'єднання, показали переваги, які це приносить – збільшення бюджету, у тому числі, за рахунок державних субвенцій, можливість залучення грантів. Отже, Компаніївська громада поновила свою ініціативу, організувавши зустріч голів усіх сільських рад у районі за участю експерта Олександра Солоня. Приїхали всі, були й представники районних органів влади - знову без результату. Не дуже послідовні сигнали лунали у бік громади з району - якщо представники районних органів державної влади скоріше сприяють (фахівці з району з легкістю знайдуть роботу в ОТГ), то районна рада досить неохоче сприймає зміни, переважно з чисто людських причин. Лише наприкінці 2016 року зголосилася Голубієвицька сільська рада ухваливши рішення про об'єднання з Компаніївкою. Як пояснив нинішній староста Голубієвичів - зробили цей крок без ентузіазму, але вирішили, що це необхідність з огляду на політику держави. Після прийняття рішення громади активно і лояльно співпрацювали. Відповідні рішення щодо об'єднання були ухвалені – Компаніївською селищною радою 10 листопада 2016 року, Голубієвицькою сільською радою 15 лютого 2017 року, і про бажання об'єднатися була повідомлена обласна влада. Остаточне схвалення владою області відбулося 1 березня 2017 року, рішення про створення однієї юридичної особи було ухвалене 10 березня 2017 року. Вибори до влади нової громади відбулися 29 жовтня 2017 року. Головою ОТГ був обраний Компаніївський селищний голова, попередній Голубієвицький сільський голова

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

виконує обов'язки старости старостинського округу, який створений у межах колишньої громади.

Об'єднання принесло очевидні вигоди, які зауважили мешканці та депутати Першотравенки і тому вирішили приєднатися до Компаніївки. Ініціатором приєднання став голова місцевої громади, рішення про приєднання було ухвалене 10 липня 2017 року, додаткові вибори у раду ОТГ в новому старостинському окрузі були проведені 23 грудня 2018 року. З сімох кандидатів були обрані два нових депутата селищної ради.

З точки зору селища об'єднання громад народжує ряд нових проблем. Лише останніми роками у Компаніївці проводилися деякі інфраструктурні заходи. Компаніївка є районним центром, тому район також мав вплив на розвиток місцевості. У об'єднаних зараз селах таких дій досі не відбувалося, отже необхідно надолужити. Субвенцію на розвиток інфраструктури 2018 року (1140,4 тис. грн. – громада, отримала її після об'єднання з Голубієвичами) була використана зокрема на ремонт вулиці у Компаніївці. Подібну субвенцію у 2019 році – 1447,0 тис. грн. – вирішено використати для ремонту котельні в Першотравенській школі. Процес

Компаніївський район та громади. Підкреслено громади, які вже об'єдналися, стрілками позначено ті громади, які обговорюють приєднання.

злиття адміністрації після об'єднання триває. Колишні сільські голови тепер виконують

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

обов'язки старост, йде копітка робота зведення у єдине документації та звітності. Для мешканців об'єднаних громад практично нічого не змінилося - все, що вирішували у своїй сільській раді, можуть вирішити й зараз.

Процес об'єднання не завершений. Влада Компаніївки переконана, що шанси на розвиток будуть реалізовані лише тоді, коли буде втілення у життя рішення «однин район - одна громада». Однак, більшість малих громад не хочуть або не можуть його виконати. Наприклад, Губівка з самого початку виявляла бажання поєднатися, але немає спільних меж з Компаніївкою, названі громади розділяє Сасівка, яка проти об'єднання. З недавніх пір наміри приєднатися висловлюються у Виноградівці, але від Компаніївки її відділяють Водяне та Софіївка. На щастя, Софіївська громада після проведених громадських консультацій звернулася до Компаніївської ОТГ з проханням про приєднання, і 11 червня 2019 року Компаніївська селищна рада дала згоду на таке приєднання. Процес об'єднання триває, якщо все піде добре то буде створено спільну межу та можливість для приєднання Виноградівки. У Компаніївці сподіваються, що це станеться ще у 2019 році. Але вдале рішення - на їхню думку - тільки одне: коли до одної об'єднаної громади увійдуть усі громади теперішнього Компаніївського району. Правда, одразу ж додають, що з точки зору фінансів це проблематично, оскільки у цих малих громадах накопичені величезні проблеми.

Громада – характеристика адміністрації та публічних послуг Освіта (школи і дошкільні навчальні заклади)

З початку 2019 року громада взяла на себе відповідальність за послуги середньої освіти. 26 лютого 2019 року сесією селищної ради було затверджене Положення про Відділ освіти молоді та спорту Компаніївської селищної ради. Формування його на даний час ще триває, тому керівні функції в освіті покладені на групу методистів. Звичайно, громада відповідає за дошкільну освіту.

Аналізуючи наведену нижче таблицю, слід звернути увагу на колонку з проектною потужністю шкіл. Так, з одного боку, зараз кількість дітей набагато менша, ніж тоді, коли будувалися школи, з іншого - змінилися правила - згідно з нормами 1980 року, класи повинні були бути численнішими, ніж це прийнято зараз.

	Рік будівництва або капітального ремонту	Проектна потужність	Кількість учнів + діти, охоплені дошкільною освітою	Кількість учителів	Бюджет
Компаніївський дошкільний навчальний заклад №1	1972	150	135	12/18	14,4

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Компаніївський дошкільний навчальний заклад №2	1971	55	52	5/5	14,4
Живанівський дошкільний навчальний заклад	2018	15	29	3/6	14,4
Компаніївське відділення комунального закладу «Компаніївське навчально-виховне об'єднання»	корпус I – 1956 корпус II - 1987	750	356	35/28	27
Живанівське відділення комунального закладу «Компаніївське навчально-виховне об'єднання»	1998	192	63	16/11	27
Компаніївська загальноосвітня школа I-II ступенів	корпус I – 1965 корпус II - 1968	200	156	16/9	30,7
Голубісвицька загальноосвітня школа I-III ступенів	1991	172	75	17/10	30,7
Першотравенська загальноосвітня школа I-III ступенів	1974	350	75	15/10	ОТГ не фінансувала

Проблемою у сфері організації освіти є демографія. Дітей народжується дедалі менше, тому існуюча база перевищує потреби стосовно розмірів будівель, натомість не забезпечує вимог, коли йдеться про стан будівель і якість обладнання. У школах існує сильний і інтегрований педагогічний колектив, молодь під наставництвом вчителів створила шкільний парламент, найбільш талановиті учні успішно беруть участь у обласних та загальноукраїнських конкурсах та олімпіадах. У Компаніївці функціонує також Центр позашкільної освіти (підпорядкований на даний час районній владі), який поміж іншим пропонує програму для лідерів.

Крім того, у громаді працює потужний та гарно обладнаний коледж ветеринарної медицини Білоцерківського національного аграрного університету. Школа пишається 55-річною традицією навчання, кваліфікованим викладацьким колективом, студенти мають можливість проводити практики у Англії. Третій рік поспіль коледж займає перше місце в організації та проведенні навчальної практики серед студентів аналогічних аграрних ВНЗ.

Служба охорони здоров'я і соціальний захист

Відповідно до рішень про реформування системи охорони здоров'я в Україні організація та забезпечення надання медичних послуг виведені за рамки повноважень територіальної громади. Медичними послугами первинного рівня мешканців ОТГ забезпечує Комунальне неприбуткове підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги Компаніївської районної ради» (ЦПМСД) та його підрозділи: лікарська амбулаторія у с.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Голубієвичі та фельдшерсько-акушерський пункт у с. Першотравенці. Фінансування надання таких послуг здійснюється коштом Національної служби здоров'я, які надходять напряду ЦПМСД. Кошти медичної субвенції, які отримує громада з Державного бюджету, вона в повному обсязі передає району для забезпечення надання медичних послуг вторинного рівня, які здійснюються Компаніївською районною лікарнею.

До найбільших проблем забезпечення мешканців медичними послугами належить нестача лікарських кадрів. Зокрема, при оптимальній потребі 10 лікарів первинної ланки в ЦПМСД реально працюють лише п'ятеро (2 педіатра, 2 сімейних лікаря і 1 терапевт). Голубієвицька лікарська амбулаторія, попри свій статус, не має лікаря. Керівництво ЦПМСД докладає великих зусиль для залучення нових фахівців до роботи і найближчим часом до роботи стануть лікар і интерн. Окремою проблемою є стан приміщення ФАП у Першотравенці. Фактично це житловий будинок 1939 року побудови, який знаходиться в аварійному стані. І медична установа терміново потребує нового облаштованого приміщення.

За соціальний захист в громаді відповідає служба в справах дітей та соціального захисту, яка працює у складі виконкому селищної ради і складі двох працівниць. У своїй діяльності вони, до отримання відповідних повноважень, співпрацюють з Територіальним центром соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Компаніївського району і управлінням соціального захисту Компаніївської РДА. Зокрема, саме цими структурами переважно вирішуються питання одиноких літніх людей, дорослих людей з інвалідністю, які потребують спеціальної допомоги. Натомість більшість питань, які пов'язані із соціальним захистом дітей вирішується службою, яка активно співпрацює з громадськістю, зокрема ГО «Серце матері».

В громаді, зокрема, в с. Голубієвичах, працюють 5 дитячих будинків сімейного типу, в яких виховується 30 дітей, переважно соціальних сиріт, з Компаніївського та прилеглих районів.

В громаді наприкінці 2018 року прийнята чергова Програма соціального захисту населення на 2019-2023 рік. Аналогічні програми, які діяли минулі роки, виконувалися в максимальному обсязі.

Культура

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

	Рік будівництва або капітального ремонту	Проектна потужність	Кількість працівників	бюджет тис. грн. (витрати на утримання)
Живанівський сільський будинок культури	1990	зал на 200 чол.	5	451,2
Живанівська сільська бібліотека	1990	читальний зал на 20 чол. фонд – 5000 книжок	1	105,9
Голубієвицька сільська бібліотека (філіал Живанівської)	1992	читальний зал на 10 чол. фонд – 5000 книжок	1	
Компаніївський районний будинок культури	1984	500	9	ОТГ фінансує частково, 368,8
Команіївська районна бібліотека	1984	читальний зал – 25 чол. фонд – 23000 книжок	7	ОТГ фінансує частково, 689,3
Компаніївська районна дитяча бібліотека	1984	читальний зал - фонд – 11500 книжок	4	
Музична школа	1971	кількість учнів – 100 чол.	8	1143,0
Першотравенський сільський будинок культури	1963	зал на 170 чол.	4	104942 – заробітна плата 58223 - утримання

Завдання у сфері культури в Компаніївській ОТГ виконуються переважно закладами, які підпорядковані Компаніївському району, але частково фінансуються ОТГ. Такими структурами є Компаніївський районний будинок культури, Компаніївська районна бібліотека та районна бібліотека для дітей. На даний час громада, центр якої є і центром району, не вважає за потрібне створювати подібні структури для забезпечення культурних потреб мешканців, які багато в чому дублювали б діяльність одне одного. Крім того повністю коштом громади забезпечується діяльність культурних закладів в Живанівці (сільський будинок культури та бібліотека), Голубієвичях (бібліотека) та Першотравенці (сільський будинок культури). Підпорядкована громаді і дитяча музична школа, в якій навчаються 100 учнів.

Громада має творчий культурний актив, який намагається шукати нових форм культурної діяльності. Так. Вже три роки постіль відбувається фестиваль «Етновир», родзинкою якого стають тематичні ярмарки виробників місцевих продуктів харчування. У 2016 це був ярмарок пасічників, 2017 – продуктів з яблук, 2018 – свято вареників. Найближче свято проведів зими буде і одночасно виставкою-ярмарком крафтового варення.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

У громаді та її населених пунктах проводяться традиційні заходи до календарних і державних свят, а також культурні та просвітницькі заходи, передбачені програмами, прийнятими Компаніївської селищною радою, зокрема «Молодь Компаніївської селищної об'єднаної територіальної громади», соціального захисту населення.

Силами працівників культури, зокрема, старшокласників і молоді, вихованців Театру малих форм районного будинку культури, проводяться інтерактивні театралізовані вуличні акції, зокрема на День Святого Миколая, для дітей з малозабезпечених родин, для жінок – у переддень 8 березня. Колективи районного Будинку культури – «Мар'ївчанка», «Черешенька», «Експромт» та інші одними з перших брали участь у культурних акціях у бойових військових частинах на Сході України. Відомим в області є Компаніївський колектив сучасного бального танцю.

ГО «Успішна взаємодія», яка працює при Компаніївській районній бібліотеці, отримала право приймати у себе Міжнародний мандрівний кінофестиваль про права людини Docudays UA.

У приміщенні районного будинку культури працює музей, який поступово накопичує фонди.

Разом з тим, заклади культури, які працюють на території Компаніївської ОТГ потребують вирішення досить складних проблем. Приміщення будинків культури та їх обладнання потребують ремонтів та заходів енергоефективності для забезпечення необхідних умов роботи персоналу та творчих колективів. Заклади культури мають розширювати пропозицію заходів і діяльності, адресованих молоді, що також частково залежить від умов, які створюються в приміщеннях закладів.

Дороги і дорожня інфраструктура

Територією громади поза межами населених пунктів (за 2 км. від селища Компаніївки) проходить державна траса Н14 Олександрівка – Миколаїв, яка на всій протяжності до обласного центру, Кропивницького, капітально відремонтована. Наявність поблизу цієї траси та її стан сприяють активному автотранспортному сполученню з обласним центром, зокрема й регулярному руху рейсових автобусів.

Автодорога місцевого значення Т1216 в громаді зв'язує її центр із селами Першотравенкою, Лужком та Голубієвичами. Ділянкою цієї траси протяжністю близько 3 км, яка йде через територію селища Компаніївки, опікується громада, рештою, приблизно 25 км – Компаніївське районне дорожнє державне підприємства (Компаніївський райавтодор). Стан

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

цієї дороги задовільний, але потребує систематичних ямкових ремонтів. Проблемними є невеличкі (в 1-2 км) ділянки доріг, які уможливають доїзд від T1216 безпосередньо до населених пунктів – сіл Лужок, Голубієвичі, Першотравенка, вони потребують капітальних ремонтів. Капітального ремонту потребує також дорога, протяжністю 7 км, яка пов'язує селище Компаніївку із с. Живанівка. Стан дорожнього покриття вулиць і провулків населених пунктів загалом характеризується як посередній. Але є ділянки, які потребують капітального ремонту. Крім того, є питання облаштування тротуарів, вдосконалення схеми руху транспорту селищем Компаніївка, облаштування інфраструктури забезпечення безпеки руху – світлофорних об'єктів, «лежачих поліцейських». Для забезпечення планомірності робіт із вдосконалення дорожньої інфраструктури радою громади прийнята Програма розвитку дорожнього руху та його безпеки на 2019-2015 роки.

Питання освітлення населених пунктів громада намагається вирішувати на високому технологічному рівні із застосуванням енергоощадних світильників та влаштуванням підземних енергетичних комунікацій.

Компаніївська громада на умовах співпраці з прилеглою Губівською сільською радою забезпечує регулярні автобусні перевезення мешканців сусідніх сіл до районного центру.

Інфраструктура, яка використовується у домашніх господарствах (сміття, каналізація, газ, і т.п.)

У Компаніївці працюють два комунальні підприємства. Одне - СКП «Компаніївське» - відповідає за систему водопостачання та каналізації, друге - КП «Благоустрій смт. Компаніївка» - за стан місцевих доріг, благоустрій, а також вивезення та утилізацію відходів.

Водопроводи існують у Компаніївці (всього 22 км), Голубієвичах (4,1 км) та Першотравенці (4,1). У Компаніївці функціонують 4 свердловини, які постачають артезіанську воду, у Голубієвичах 2, у Першотравенці 1. Інші селане мають централізованого водопостачання. У 2018 році була замінена частина водопровідних труб, очищені водонапірні вежі. Вода з водогону хорошої якості, гіршою є вода з колодязів, яку використовують 50% жителів Компаніївки та усіх сіл (крім Голубієвичів та Першотравенки). Якість води у колодязях систематично не досліджується, аналізи, що проводяться, вказують на забруднення, особливо надлишок нітратів. Лікарі попереджають, що це впливає на зростання захворюваності.

Каналізаційна система є тільки у Компаніївці (тільки у великих будівлях) та Голубієвичах. У першому населеному пункті 6,4 км, у другому 2 км. У Компаніївці стічні води

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

частково очищуються, у Голубівечих - ні. Переважна більшість жителів викопують вигрібні ями біля своїх будинків, як правило, нещільні та незабезпечені. Адміністрація не контролює якість і герметичність вигрібних ям, що катастрофічно впливає на якість поверхневих вод.

У Компаніївці немає спеціалізованого обладнання для вивозу відходів. Сміття з домоволодінь вивозиться орендованим у фермера трактором з причепом. Вивозиться сміття лише з 23% домогосподарств, лише від тих, хто уклав договір. За даними органів влади, громада не може змусити мешканців підписати відповідну угоду. Ті, хто не підписав, вирішують питання самостійно. Стихійні сміттєзвалища є свідченням цього «вирішення». Полігон ТПВ у громаді документально оформлений, але відходи не утилізуються, терен не рекультивується.

Місцевий транспорт

Компаніївка має гарну транспортну комунікацію з обласним центром, Кропивницьким. Щоденно здійснюються кілька автобусних рейсів, поїздка якими триває близько 45 хвилин. Щодня мешканці також можуть користуватися міжміськими сполученнями на маршрутах Миколаїв - Кропивницький та Бобринець - Знам'янка, що дозволяє легко дістатися до головних залізничних вузлів регіону. Громада, на основі співпраці з сусідньою Губівською громадою, забезпечує регулярні автобусні перевезення жителів сусідніх сіл до районного центру. Основні маршрути проходять між Губівкою та Компаніївкою і між Інжинерівкою та Компаніївкою. Обслуговує їх двома автобусами Компаніївське комунальне підприємство.

Організація управління ОТГ

Організаційна структура була прийнята радою під час засідання 18 грудня 2018 року. Згідно з прийнятим тоді рішенням структура виконкому має складатися із 57 працівників у 10 відділах та секторах, включаючи керівництво громади. Названа структура наразі є скоріше планом на майбутнє та заявкою на фахові кадри, а не описом поточного стану. Наприклад, рішення передбачає створення відділу освіти, молоді та спорту, але процес створення цього відділу триває, на даний час створюється методичний центр. Виконком перебуває в процесі реорганізації, стандартизації завдань і форм звітності, і цей процес буде продовжуватися, оскільки однозначно процес приєднання громад і прийняття завдань в результаті реформ децентралізації ще не закінчився. Нестабільність, що виникає внаслідок цього, є однією з проблем місцевої адміністрації.

Управління послугами здійснюється через підрозділи, відповідальні за їх надання. Відсутній систематичний моніторинг якості послуг, що надаються у громаді, інформація про

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

їх реалізацію до органів влади доходить за посередництвом депутатів та досить недружньої до органів ОТГ місцевої газети.

Виконком досить незручно розташований у двох будинках, віддалених один від одного. Влада сподівається змінити даний стан вже після завершення реформи. Як очікується, район буде ліквідований, а тоді громада займе адміністративні будівлі, які зараз йому належать.

Після об'єднання громад було сформовано два старостинські округи, а у них призначено двох старостів, колишніх голів сільських громад: у Голубієвичях Сергія Володимировича Савчука, натомість у Першотравенці Анатолія Григоровича Томила. Робота округів організована таким чином, щоб громадяни могли, як і раніше, вирішувати свої справи якомога ближче до місця свого мешкання. Для жителів об'єднаних громад у отриманні адміністративних послуг практично нічого не змінилося.

Рада громади

Рада ОТГ складається із 24 депутатів (13 жінок, 11 чоловіків). Рада спочатку складалася з 22 осіб, обраних 29 жовтня 2017 року, а потім, після приєднання Першотравенки, її доповнено двома людьми, які представляють приєднану громаду. Додаткові вибори відбулися 23 грудня 2018 року. Секретар Ради – Панасюк Юрій Іванович. У раді працюють 4 постійні комісії:

1. Комісія з питань прав людини, законності, депутатської діяльності і етики, промисловості, підприємництва, транспорту, зв'язку та сфери послуг.
2. Комісія з питань планування, фінансів, бюджету, інвестицій та соціально-економічного розвитку.
3. Комісія з питань ЖКГ та комунальної власності, питань містобудування, будівництва, земельних відносин та охорони природи.
4. Комісія з питань освіти, культури, молоді, фізкультури і спорту, охорони здоров'я та соціального захисту населення.

Виконавчий комітет ради складається з 10 осіб (серед них чотири жінки). До нього входить селищний голова, заступник селищного голови, керуюча справами – секретар виконавчого комітету, старости, директорам шкіл, підприємці.

Адміністративні проблеми

Виконком селищної ради перебуває в перехідному стані, важко визначити проблеми, остільки він у стані формування та очікування на розвиток подій. Протягом року після

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

створення ОТГ, громада була збільшена шляхом приєднання ще однієї. Процес збору інформації про всю територію триває, при чому виявляється, що в різних громадах дані збиралися різними способами. Перший, елементарний приклад: при аналізі населення ми побачили, що у Компаніївці літніми вважаються люди у віці 51+, у Першотравенці 59+. Адміністрація стоїть перед складним завданням уніфікації документації та даних, необхідних для раціонального ухвалення рішень. Процес прийняття завдань триває, і вже зараз видно, що зразу після цього слід буде узгоджувати дуже складні рішення. Знову ж, лише для прикладу: у сфері освіти необхідно буде вирішити питання організації мережі шкіл, яка, з одного боку, задовольнить очікування і створить оптимальні умови для дітей і молоді, а з іншого боку, допоможе витримати відповідні фінансові навантаження. Є питання, які необхідно ставити, але які на даний момент, адміністрація не береться вирішувати, до прикладу такі як: підтримка малих і середніх підприємств, нагляд за відходами та стічними водами в приватних домогосподарствах тощо.

Стосунки з районом

На стосунки влад ОТГ і Компаніївського району суттєво впливає той факт, що влада ОТГ прагне до ситуації, коли всі сільські ради району увійдуть до складу Компаніївської ОТГ, що, власне, відповідає Перспективному плану формування територій громад Кіровоградської області (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 1159-р зі змінами від 10.06.2018 року). А також та обставина, що центр громади є одночасно і центром району і найбільшим населеним пунктом району, де зосереджені найвагоміші установи і інфраструктурні об'єкти, які надають послуги всьому населенню району. Тому керівництво ОТГ не поспішає зі створенням у апараті свого виконкому структур, які би діяли паралельно районним структурам, зокрема, у сфері культури, частково – соціального захисту, освіти. Замість цього частково фінансує діяльність таких структур та їх діяльність. Але, з другого боку, влада району намагається зберігати свій вплив на громаду і певною мірою конкурувати з владою громади за вплив на мешканців і за бюджетні надходження. Зокрема, в районі нещодавно створений Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП), надходження від діяльності якого ідуть до бюджету району. Влада району намагається зі свого боку впливати на наміри сільських рад щодо об'єднання, що стримує його темпи, а відтак і темпи розвитку Компаніївської ОТГ.

Суспільна оцінка діяльності місцевої влади

З точки зору суспільної думки, влада ОТГ постає перед викликом, адже до створення ОТГ керівництво селища знаходилося в тіні районної влади, яка несла головну

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

відповідальність за стан справ. Влада ОТГ, яка набула значно більших повноважень і відповідальності, водночас і підпала під більшу увагу громадськості і стикається зі збільшеною вимогливістю мешканців щодо своєї діяльності. І хоча загалом діяльність влади оцінюється позитивно (дуже високі оцінки засвідчені соціологічним дослідженням, проведеним навесні 2019 року), критичні оцінки також присутні, переважно щодо пріоритетності заходів. Але влада поступово набуває досвіду у розбудові системи комунікації з мешканцями, що дозволить досягти максимальної конструктивності і використати активність і зацікавленість громадськості для досягнення кращих ефектів розвитку.

Проблеми і потреби самоврядної громади

Проблеми та потреби громади в значній мірі описані вище, а також детально викладені у SWOT-аналізі, який був розроблений та перевірений за участю громадськості. Потреби перебувають у фазі визначення, особливо ті, які не стосуються за давних проблем у сфері інфраструктури. Цікаво, що коли під час зустрічей з мешканцями запитували про те, що є найбільшою проблемою, вони вказали на дві загрози, які не залежать ні від мешканців, ані від влади. З одного боку, це нестабільна ситуація в державі (домінування політики над законом, відсутність прозорості, корупція), з іншого - можливість працювати в ЄС, що витягує з громади найбільш творчих і підприємливих людей. Нижче ми узагальнюємо основні проблеми та потреби громади.

Економіка та інфраструктура

Робота. Це головна проблема, яка виникає у розмовах. Громада має сільськогосподарський характер, більшість людей заробляють на життя, або принаймні доповнюють свої доходи роботою на землі. Однак люди пам'ятають, що зовсім нещодавно у громаді були виробничі підприємства (завод з виробництва кормів, кар'єр). Сьогодні вони не працюють, не дають роботи. Селянські господарства невеликі, пропонують, у кращому випадку, сезонну роботу. Молодь шукає можливостей за межами громади, часто за кордоном. Без зміни цієї тенденції, без збільшення різноманітності підприємництва, розвиток громади буде неможливим.

Підприємництво. Місцеві жителі з гордістю підкреслюють підприємливість своїх співгромадян. Іноді втілюються нетрадиційні ідеї (наприклад, розведення перепелів), існує потенціал для вдалого маркетингу - організуються фестивалі місцевого виробництва, особливо у сфері нішевого виробництва специфічних продуктів харчування на основі народних традицій та екологічної продукції. Цей потенціал, однак, не отримує достатньої

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

підтримки, і в цій ситуації творчі люди більше тягнуться за кордон чи до сусіднього Кропивницького, з яким є дуже зручне сполучення гарною дорогою.

Економічне планування. Місцева підприємливість має свій негативний бік – короткозорість планування, діяльність за принципом: швидкий прибуток за будь-яку ціну. У результаті - обмеження посівів лише тими культурами, які приносять швидкий прибуток незалежно від екологічних і соціальних витрат (під час зустрічей увагу було приділено нечесним контрактам, укладеним з працівниками та власниками паїв, є інформація про практику втечі пайщиків від великих орендарів, що швидко поширюється. Цю короткозорість особливо добре видно на дорогах - перевантажені вантажівки систематично руйнують дороги, а грошей на ремонти постійно не вистачає.

Економічна співпраця. Відсутність реального досвіду кооперації. Щоправда існував колгосп, найбільше сільськогосподарське підприємство назвало себе кооперативом, але з реальними кооперативами тут небагато спільного. Пам'ять про колгоспи, слабкість суспільного капіталу (відсутність довіри) визначає те, що кооперативи не створюються, підприємці не готові створювати асоціації, що діяли б задля задоволення їхніх потреб у сфері знань, аналізу ринку, пошуку закордонних партнерів.

Дороги. У сфері інфраструктури проблемою є насамперед дороги – саме на цей аспект громадяни звертають увагу найчастіше. Незалежно від того, хто є їх розпорядником, якість здебільшого незадовільна, а у деяких випадках викликає занепокоєння з точки зору безпеки.

Вода. Передусім, вода в колодязях, її якість турбує і змушує з великим занепокоєнням міркувати про здоров'я споживачів. Набагато краще там, де існують водогони, тим більше що останнім часом вони були значною мірою відремонтовані та очищені. Тим не менш, деякі труби потребують заміни, і щонайменше 30% мешканців потребують підключення до централізованого водопостачання. Вода це також стоки – тут ситуація зовсім погана. Очищення води з водопроводу достатнє, немає нагляду за вигрібними ямами, і влада переконана, що не має права контролювати те, що люди роблять зі стічними водами та сміттям у приватних об'єктах.

Догляд за інфраструктурою. У Компаніївці працюють два комунальні підприємства. Проте, вони надто слабо обладнані та фінансова слабкі для того, щоб могли повною мірою виконувати завдання, які мали б реалізувати. Необхідно ретельно та повно визначити завдання і створити ефективну систему фінансування так, щоб інфраструктура і благоустрій у громаді створювали якість життя, достатню для того, щоб не виникало бажання полишити громаду.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Довкілля

Зниження рівня підземних вод, глобальне потепління, наявність поблизу родовищ мінералів зі значною радіоактивністю – це явища на які місцева влада немає жодного впливу. До певної міри хіба може хіба здійснювати заходи з пониження у приміщеннях громадських будівель концентрації газу радону-222. Однак існують дві сфери, які вимагають зусиль місцевої спільноти – це чистота води та утилізація відходів.

Водойми. Річка Сугокля та багато красивих ставків - це занедбаний потенціал громади. Молоді люди, яких запитували про те, що треба робити спершу, відповідали: почистити ставок у центрі селища, тому що він неприємно пахне. Необхідно також звернути увагу на ґрунтові води, які забруднюються стоками від нещільних вигрібних ям та зловживанням пестицидами. Тим часом значна частина населення споживає воду з колодязів. Обов'язковими є також зусилля зі зменшення радіоактивного забруднення питної води, яка видобувається з артезіанських свердловин.

Відходи, полігон, стихійні сміттєзвалища. Територія громади засмічена та потребує опорядкування. На легалізований полігон непрофесійним обладнанням вивозиться лише частина відходів, решта сміття викидається де завгодно. Не здійснюється жодна утилізація чи рекультивація. Сортування сміття у планах на далеке майбутнє, тим більше, що невідомо, як далі використовувати відсортовані відходи.

Суспільний розвиток

Переважна більшість жителів мешкають у Компаніївці, решта досить розсіяні. Дороги ускладнюють контакти, громадський транспорт у процесі переходу на нові, сучасні засоби – всі ці фактори ускладнюватимуть інтеграцію нової громади. Може допомогти той факт, що Компаніївка є районним центром, до чого мешканці вже звикли. Основні проблеми, що впливають з аналізу:

Демографія. Це явище існує на всій території України. Значно більше людей помирає, ніж народжується, в той же час середній вік зростає, суспільство старіє. Дедалі більша частина місцевої спільноти – це люди старші за працездатний вік, які скоріше потребують допомоги, ніж сприяють розвитку громади. Занепокоєння викликає і явище міграції, особливо те, що громаду покидають в основному молоді та креативні люди.

Здоров'я. Старіння населення – це поглиблення проблем у охороні здоров'я та медичних послугах. Лікарі б'ють на сполох: громада розташована на теренах гранітних

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

родовищ, які містять радіоактивний радон, в результаті чого збільшується кількість онкологічних захворювань. Найбільше занепокоєння викликає недостатня кількість медичного персоналу, особливо лікарів. Є побоювання, що реформа охорони здоров'я, яка зараз проводиться, не вирішить цю ключову проблему.

Бідність. Бідність мешканців – явище недостатньо вивчене. Інформація про те, що у громаді 80 безробітних мало про що говорить, мабуть, мова йде лише про зареєстрованих осіб. Чисельність людей не працевлаштованих, які живуть з маленьких, присадибних ділянок у кілька соток, значно більша. А це означає дуже низький рівень життя, відсутність перспектив достойної старості (брак пенсії), міграцію з громади найбільш підприємливих. Громада оцінює рівень бідності на 32,6% - це серйозна проблема і завдання.

Пасивність. Учасники зустрічей звертають увагу на пасивність жителів неспівмірну з величезним потенціалом. Тільки три активні громадські організації (пов'язані, до речі скоріше з районом ніж громадою), відсутність співпраці в економічній сфері, занадто мала (але існуюча!) ініціатива у громадських заходах.

Місцеві потенціали

Економічний потенціал

Гарні землі підтримуються високою сільськогосподарською культурою, особливо у великих господарствах. Напевне, саме сільське господарство залишиться основним напрямком економічного розвитку громади. Можна тут обрати різноманітні шляхи розвитку - культури можуть бути диверсифіковані, щоб забезпечити кращий дохід без виснаження ґрунтів, до самого вирощування продукції можна додати неаграрні види діяльності, які тим не менше спираються на потенціал сільської місцевості.

Є підстави для розвитку виробництва відновлювальної та екологічної енергії, агропродовольчої переробки у поєднанні з короткотерміновим туризмом та оздоровленням. Близькість Кропивницького та зручне автобусне сполучення, по нещодавно відремонтованій трасі, наявність ставків, велика кількість індивідуальних сільських садиб (фермерських та одноосібних господарств) дозволяє думати про запуск нового підприємництва та створення різних форм співпраці як при самому виробництві (також в галузі садівництва, овочівництва та виробництва продуктів харчування для більш вибагливих клієнтів), так і у багатоаспектному туризмі (сільський туризм, тематичні оселі), маркетингу чи продажах. Цей потенціал вже успішно використовується - про це свідчить щорічний фестиваль «Етновир» та

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

пов'язані з ним тематичні ярмарки виробників місцевих продуктів харчування (див. розділ «Культура»).

Використати варто також природний та фізичний потенціал – граніт, який ще не так давно видобувався у місцевому кар'єрі, глина, пам'ять про локальну агропромислову харчову переробку. Для цього можна повернутися у сучасний спосіб та з новими ідеями.

Потенціал мешканців

Безперечним потенціалом громади є люди - молоді, енергійні, здатні спілкуватися зі світом, готові працювати проектними методами та знаходити партнерів. Активність у сфері благодійництва («Серце Матері»), громадської роботи («Успішна взаємодія»), місцевого підприємництва (Фестиваль «Етновир») – все це викликає повагу і є потенціалом для подальшої активності.

Сильна вчительська спільнота, про що свідчать успіхи молоді та активність шкільного парламенту. Цей потенціал настільки великий, що варто посилити його шляхом створення Ради молодіжної громади.

Дуже цікавий потенціал суспільного капіталу у селі Голубієвичі. Село населене переважно особами переміщеними з територій, забруднених у наслідок Чорнобильської аварії. Це міцно згуртована спільнота, яка співпрацює та підтримує один одного. Під час зустрічей мешканці розповідали, наскільки вони єдині, і якнові Голубієвичі організували по своєму, так як самі цього хотіли. Це їх село. Про цю інтеграцію одна з молодих жінок говорила з емоціями: коли її чоловік серйозно захворів, необхідним та дорого вартісним лікуванням перейнялося все село.

Звертає увагу пошук духовних цінностей, спроби знайти ідейну підтримку для нової діяльності в християнстві. Усвідомлюють таку потребу мешканці Голубієвичів та Першотравенки, які висловлюють прагнення побудувати церкви у їхніх селах.

Особи, незайняті, які поки-що живуть незаможно за рахунок своїх присадибних ділянок, є потенціалом для розвитку малого підприємництва за умови змістовної, організаційної, а при необхідності також фінансової підтримки на старті.

Екологічний потенціал

Мешканці підкреслюють, що, хоча пейзаж у них не унікальний, але привабливий. Прекрасні ставки, луки створюють можливість організації садиб зеленого туризму. 30 км гарною дорогою від Кропивницького - це шанс залучити клієнтів.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)